

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2(102)-1308/2019

15.02.2019

ALİ MƏHKƏMƏ

Azərbaycan Respublikası adından

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi

Mülki Kollegiyasının

QƏRARI

15 fevral 2019-cu il

İş № 2(102)-1308/19

Bakı şəhəri

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası hakim İbayev Vəfəddin Ələm oğlunun sədrliyi və məruzəsi, hakimlər Mirzəliyev Əsəd Abdulla oğlu və Əliyev Ələsgər Əliabbas oğlundan ibarət tərkibdə, Xankişiyev Şafiq Fəyyaz oğlunun katibliyi ilə, İddiaçı Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 10 oktyabr 2018-ci il tarixli qətnaməsindən verdiyi kassasiya şikayəti üzrə işə baxaraq

MÜƏYYƏN ETDİ:

İddiaçı Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 10 oktyabr 2018-ci il tarixli qətnaməsindən kassasiya şikayəti verərək, qətnamənin ləğv edilməsini, iş üzrə yeni qərar çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İşin halları:

İddiaçı cavabdeh qarşı "ünvan 1 evin 2 sayılı ünvanındakı mənzildən cavabdehin istifadə hüququna xitam verilməsinə dair" iddia ərizəsi ilə Qax rayon məhkəməsinə müraciət etmişdir.

Qax rayon məhkəməsinin 21 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsi ilə (sədrlik edən M.Qarayev, iş 2(024)-363/2018)iddia tələbi rədd edilmişdir.

Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 10 oktyabr 2018-ci il tarixli qətnaməsi ilə (hakimlər G.Abbasov (sədrlik edən və məruzəçi), R.Rəfiyev və E.Hüseynov, iş № 2(107)-2223/2018)iş üzrə Qax rayon məhkəməsinin 21 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri:

İddiaçı kassasiya şikayətini onunla əsaslandırmışdır ki, işə baxarkən apellyasiya instansiyası məhkəməsi maddi və prosessual qanun pozuntularına yol vermişdir. Ona görə də, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 10 oktyabr 2018-ci iltarixli qətnaməsinin ləğv edilməsini, iş üzrə yeni qərar qəbul edilməsini xahiş edir.

Kassasiya şikayətinə qarşı verilmiş etiraz:

Kassasiya şikayətinə qarşı etiraz daxil olmamışdır.

Məhkəmə iclasında iştirak edənlərin izahatları:

Tərəflər məhkəmə iclasının vaxtı və yeri barədə lazımı qaydada xəbərdar edilmələrinə baxmayaraq məhkəmə iclasına gəlməmişlər. Məhkəmə kollegiyası onların iştirakı olmadan işə baxılmasını mümkün hesab etmişdir.

Hüquqi məsələlər:

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 416-cı maddəsinə müvafiq olaraq kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Qanunun tələbinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi işin faktiki hallarını araşdırmır, yalnız maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq olunub-olunmamasını yoxlayır. Kassasiya instansiyası tərəfindən işin faktiki halları yoxlanılmasa da apellyasiya instansiyası məhkəməsinin maddi və prosessual normaları düzgün tətbiq edib-etməməsini yoxlayarkən, hüquqi məsələlərin düzgün qiymətləndirilməsi üçün işin faktiki hallarının nəzərə alınması və onlara istinad olunması vacibdir. Kassasiya instansiyası məhkəməsinin işin müəyyənləşdirilmiş faktiki hallarına istinad etməsi faktiki halların yoxlanılması və araşdırılması hesab olunmamalıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, işin faktiki hallarının prosessual qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilmədən müəyyən olunması ədalətli məhkəmə araşdırılması hüququnun pozulmasına dəlalət etməklə mübahisənin hüquqi aktlarına təsir göstərə bilər.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi müəyyən etmişdir ki, Qax Rayon Xalq Deputatları Sovetinin İcraiyyə Komitəsinin 13 iyun 1983-cü il tarixli qərarı ilə Qax şəhəri ünvan 1 ünvanında mənzilində İddiaçı və onun ailə üzvləri olan X2, X5 və X3 mənzil sahəsini tutmaq hüququ verilmiş və bu barədə 05 iyul 1983-cü il tarixli, 17 sayılı order verilmişdir. 30.06.2010-cu il tarixdə iddiaçıya Qax RİH Mənzil İstismar Sahəsinin kirayəsinə müvəqqəti yaşayış üçün müqavilə əsasında verilən 24 sayılı mənzil sənədi verilmişdir. Həmin tarixdə Qax RİH Mənzil İstismar Sahəsi ilə iddiaçı arasında "Dövlət kooperativ və ictimai yaşayış evlərinin kirayəsi" haqqında nümunəvi müqavilə bağlanmış və həmin müqavilədə ünvan 3 ünvanında yerləşən 43 kv.m. mənzilin İddiaçı və onun ailə üzvlərinə istifadə üçün verildiyi göstərilmişdir. İddiaçı birinci instansiyaya məhkəməsinin iclasında qızı X1 2003-cü ildə ailə qurduqdan sonra mübahisəli mənzildən çıxdığını, hazırda həmin mənzildə yaşamadığını, formal olaraq qeydiyyatda olduğunu göstərərək cavabdehin istifadə hüququna xitam verilməsini xahiş etmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisəli hüquq münasibətinə maddi hüquq normalarının tətbiqi ilə əlaqədar aşağıdakıları qeyd etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinin I hissəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət toxunulmazdır və dövlət tərəfindən müdafiə olunur.

Konstitusiyanın 26-cı maddəsinə əsasən, hər kəsin qanunla qadağan olunmayan üsul və vasitələrlə öz hüquqlarını və azadlıqlarını müdafiə etmək hüququ vardır.

Konstitusiyanın 29-cu maddəsinin III və IV hissələrinə görə isə, hər kəsin mülkiyyətində daşınar və daşınmaz əmlak ola bilər. Mülkiyyət hüququ mülkiyyətçinin təkbaşına və ya başqaları ilə birlikdə əmlaka sahib olmaq, əmlakdan istifadə etmək və onun barəsində sərəncam vermək hüquqlarından ibarətdir, heç kəs məhkəmənin qərarı olmadan mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz.

Konstitusiyanın 60-cı maddəsinə əsasən, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının məhkəmədə müdafiəsinə təminat verilir.

Mülkiyyət hüququ hamılıqla qəbul olunmuş hüquq olmaqla, “İnsan hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamənin” 17-ci maddəsində, “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında” Konvensiyanın 1 sayılı Protokolunun 1-ci maddəsində təsbit olunmuşdur.

“İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi” haqqında Avropa Konvensiyasının 1 sayılı Protokolunun 1-ci maddəsinə əsasən, hər bir fiziki və hüquqi şəxs öz mülkiyyətindən maneəsiz istifadə etmək hüququna malikdir. Heç kəs cəmiyyətin maraqları naminə, qanunla və ya beynəlxalq hüququn ümumi prinsipləri ilə nəzərdə tutulmuş şərtlər istina olmaqla, öz mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz.

Konvensiyanın 6-cı maddəsinə əsasən, hər kəs, onun mülki hüquq və vəzifələri müəyyən edilərkən qanun əsasında yaradılmış müstəqil və qərəzsiz məhkəmə vasitəsilə, əqlabatan müddətdə işinin ədalətli və açıq araşdırılması hüququna malikdir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 139.1-ci maddəsinə görə, mülkiyyət hüququ və daşınmaz əmlaka digər hüquqlar, bu hüquqların məhdudlaşdırılması, əmələ gəlməsi, başqasına keçməsi və xitamı dövlət qeydiyyatına alınmalıdır.

Mülki Məcəllənin 178.1-ci maddəsinə əsasən, daşınmaz əmlaka mülkiyyət hüququ onun verilməsinin daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydə alındığı andan əldə edənə keçir. Əgər qanuna müvafiq olaraq daşınmaz əmlak üzərində mülkiyyət hüququnun dövlət reyestrində qeydə alınmadan başqa şəxsə keçməsi mümkündürsə, onda şəxs bu barədə dövlət reyestrinə məlumat verməlidir.

Mülki Məcəllənin 178.2-ci maddəsinə əsasən, yeni yaranmış daşınmaz əmlaka mülkiyyət hüququ onun daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydə alındığı andan əmələ gəlir.

İddiaçı kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsinin əsası kimi ona istinad etmişdir ki, “Yeganə yaşayış yerim olan mənzilə dair konstitusional hüququmun reallaşdırmağıma isticara sərgiləməkdən başqa dəlili olmayan, hikkə ilə mənə maneə olacağını məhkəməyə təzyiq olaraq sürdürən cavabdehin hər hansı subutla təsdiqlənməyən anlaşılmaz mövqeyini məhkəmə kollegiyası araşdırılıb uyğun hüquqi qiymət verməməklə, məhkəmə kollegiyası cavabdehin qanunsuz mövqeyi ilə razılaşmaqla iş üzrə səhv nəticəyə gəlib, mahiyyətə qanuni olan tələbimi təmin etməməklə həm də hazırda qüvvədə olan maddi hüquq normalarının kobud pozuntusuna yol verib.”

Məhkəmə kollegiyası kassasiya şikayətinin həmin dəlillərini apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsi üçün əsas hesab etmir. Belə ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi qətnaməsində qeyd olunanlara hüquqi qiymət vermiş və aşağıdakıları göstərmişdir:

“...İddiaçı cavabdehin istifadə hüququna xitam verilməsini tələb etdiyi ünvan 1 evin 2 sayılı ünvanındakı mənzil daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatla alınmamış, iddiaçının həmin mənzil üzərində mülkiyyət hüquqlarını təsdiq edən sənədlər mövcud deyildir. Yəni, sözügedən mənzil İddiaçı xüsusi mülkiyyətində deyildir. Odur ki, İddiaçı mübahisə predmeti olan mənzildən cavabdehin istifadə hüququna xitam verilməsini tələb etsə də, həmin tələbin irəli sürülməsi üçün zəruri olan daşınmaz əmlak üzərində mülkiyyət hüququ olmadığından İddiaçı ünvan 1 evin 2 sayılı ünvanındakı mənzildən cavabdehin istifadə hüququna xitam verilməsini tələb etməkdə haqlı olmamışdır.”

Məhkəmə kollegiyası apellyasiya instansiyası məhkəməsinin gəldiyi nəticə ilə razılaşır və hesab edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi iş üzrə müəyyən etdiyi faktiki hallara maddi hüquq normalarını düzgün tətbiq etmiş, prosessual qanun pozuntularına yol verməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası həmçinin qeyd edir ki, kassator Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəllənin 77.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq öz tələblərinin əsası kimi istinad etdiyi halları sübut edə bilməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi iş üzrə müəyyən etdiyi faktiki hallara maddi hüquq normalarını düzgün tətbiq etmiş, prosessual qanun pozuntularına yol verməmişdir.

Kassasiya şikayətinə baxılmasının nəticələri:

Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, mülki işə baxıldıqda hüquq normaları düzgün tətbiq olunmuş, qətnamənin ləğvi üçün əsas olan maddi və prosessual qanun pozuntularına yol verilməmişdir.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 10 oktyabr 2018-ci iltarixli qətnaməsinin ləğv edilməsi üçün əsas hesab edilmir.

Yuxarıda şərh edilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 416-419-cu maddələrini rəhbər tutaraq məhkəmə kollegiyası

QƏRARA ALIR:

Kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 10 oktyabr 2018-ci iltarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.

Sədrlik edən:

Əsli ilə düzdür.

Ali Məhkəmənin hakimi

Vəfəddin İbayev